



FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA



Ovaj projekat finansira
Evropska unija



Projektni koordinator



BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

ODGOVORNOST

u sektoru

OBRAZOVANJA, ZAPOŠLJAVANJA I SOCIJALNE POLITIKE

UKLJUČIVANJE PRINCIPA REFORME JAVNE UPRAVE
U SEKTORSKE POLITIKE – IZVEŠTAJ ZA SRBIJU



WeBER

Western Balkan Civil Society
Empowerment for a
Reformed Public Administration

2.0

ODGOVORNOST U SEKTORU OBRAZOVANJA, ZAPOŠLJAVANJA I SOCIJALNE POLITIKE

Publikacija:

Odgovornost u sektoru obrazovanja, zapošljavanja i socijalne politike

Izdavač:

Centar za evropske politike – CEP

Autor:

Aleksandra Đurović i Goran Radlovački, Beogradska otvorena škola

Grafička dizajnerka:

Marija Milenković

Prevod i lektura:

Marijana Bajin

ISBN 978-86-89217-31-5

Beograd, jul 2022.



Projektni koordinator



Ovaj dokument je nastao uz finansijsku podršku Evropske unije i Fondacije za otvoreno društvo Srbija. Odgovornost za sadržaj i informacije u ovoj publikaciji je isključivo na Centru za evropske politike i mreži *Think for Europe*. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno stavove Evropske unije, Fondacije za otvoreno društvo Srbija ili njihovih partnera.

Za više informacija, posetite: www.par-monitor.org



FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA



Ovaj projekat finansira
Evropska unija



Project Coordinator



institut alternativa



SADRŽAJ

Rezime Izveštaja	4
I. Uvod	5
I.1 Šta WeBER prati i na koji način?	5
I.2 U ovom Izveštaju	6
II. Analiza	7
Zahtev 1: Odgovorna institucija dostavlja informacije u predviđenom roku	7
Zahtev 2: Odgovorna institucija dostavlja tražene informacije	8
Zahtev 3: Odgovorna institucija po pravilu ne naplaćuje davanje odgovora na zahtev za slobodan pristup informacijama	8
Zahtev 4: Odgovorna institucija objavljuje onlajn pristupačan, koristan i građanima prilagođen odeljak "Česta pitanja" o slobodnom pristupu javnim informacijama	9
Zahtev 5: Odgovorna institucija čini informacije o kontakt osobi za slobodan pristup informacijama lako dostupnim onlajn	9
Zahtev 6: Odgovorna institucija proaktivno objavljuje onlajn osnovne javne informacije o svom radu	10
Zahtev 7: Nadležna institucija objavljuje podatke u otvorenim formatima	12
Konačna ocena zahteva	12
III. Preporuke za poboljšanja	14
Prilozi	16
Zahtevi za slobodan pristup informacijama	16
Drugi izvori	16

REZIME IZVEŠTAJA

Izveštaj treba da pruži pregled analize sprovedene u cilju praćenja Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (MRZBSP) i načina na koji ministarstvo primenjuje principe reforme javne uprave u sektoru obrazovanja, zapošljavanja i socijalne politike. Konkretno, praćenje oblasti Odgovornosti je izvršeno u skladu sa SIGMA principom 2: „Pravo na pristup javnim informacijama je zakonski propisano i dosledno se primenjuje u praksi”¹.

Analiza je zasnovana na unapred definisanoj WeBER 2.0 metodologiji, detaljno prikazanoj u kontrolnoj listi od 7 zahteva koji se odnose na praksu reaktivnog (zasnovanog na slobodnom pristupu zahtevima za informacijama) i proaktivnog pružanja informacija. Za potrebe ovog Izveštaja, istraživači su prikupili podatke i informacije na zvaničnom sajtu MRZBSP i slanjem zahteva za slobodan pristup informacijama ministarstvu.

Rezultati monitoringa pokazuju da procenjena institucija na zahteve za slobodan pristup informacijama gotovo uvek odgovara u zakonom određenim rokovima. Dostupni podaci za period od 12 meseci koji je prethodio proceni pokazuju da je u 79% slučajeva MRZBSP odgovorio na zahteve za slobodan pristup informacijama u prvom zakonskom roku od 15 dana, dok je prosečan broj dana koji je bio potreban za odgovor na zahtev bio oko 11 dana. U trenutku pisanja ovog Izveštaja još uvek nije bilo moguće utvrditi da li MRZBSP dostavlja tražene informacije, tako da se ovaj zahtev nije mogao proceniti. Pravni okvir za slobodan pristup informacijama od javnog značaja zahteva da institucije obezbede besplatan pristup informacijama od javnog značaja. Institucija ima pravo da naplaćuje naknadu za davanje kopija dokumenata, ali cenovnik za dobijanje kopija nije transparentan (cenovnik nije objavljen na sajtu MRZBSP).

Kada je u pitanju proaktivno i transparentno informisanje, na sajtu MRZBSP ne postoji javno dostupan odeljak/stranica “Česta pitanja” posvećen(a) slobodnom pristupu javnim informacijama, već samo lista često postavljanih pitanja o procedurama, pravima građana i uslugama koje MRZBSP pruža. Odeljak “Česta pitanja” se odnosi na pitanja koja se često šalju Sektoru za brigu o porodici i socijalnoj zaštiti i Sektoru za zapošljavanje. Informator o radu, koji sadrži neke informacije o postupku slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja, lako je dostupan (jedan klik sa početne stranice na zvaničnom sajtu MRZBSP), ali trenutno neažuriran. Informacije o kontakt licu odgovornom za rešavanje zahteva za slobodan pristup informacijama dostupne su na sajtu MRZBSP. Međutim, analizom svih radnih mesta u MRZBSP utvrđeno je da obrada zahteva za slobodan pristup informacijama nije sistematizovana u okviru radnih mesta.

Što se proaktivnog objavljivanja osnovnih informacija o radu MRZBSP tiče, neki dokumenti se objavljuju i/ili redovno ažuriraju, uključujući spisak dokumenata javnih politika, pruženih usluga i opšte kontakt-informacije za javnost. Međutim, važni dokumenti kao što je Godišnji izveštaj o radu MRZBSP nisu se mogli naći na sajtu. Podaci o planiranim prihodima u 2021. godini, kao i podaci o rashodima u istoj godini sadržani su samo u Informatoru o radu. Međutim, na sajtu MRZBSP dokumenti u vezi sa budžetskim planovima su zastareli. Iako zakonski okvir obavezuje institucije da podatke javne uprave čine dostupnim za ponovnu upotrebu, to nije slučaj sa MRZBSP: ni na zvaničnom sajtu MRZBSP, ni na Portalu otvorenih podataka Vlade, ne postoje podaci i dokumenti objavljeni u formatu otvorenih podataka.

Sve u svemu, dok procenjivana institucija redovno i blagovremeno odgovara na zahteve za slobodan pristup informacijama, sa druge strane, u velikoj meri joj nedostaje proaktivno objavljivanje vrednih informacija na svojoj veb-stranici. Da bi se otklonili nedostaci uočeni tokom istraživanja, predložen je skup preporuka koje podrazumevaju hitnu, kratkoročnu i srednjoročnu intervenciju.

¹ <https://www.sigmaxweb.org/publications/principles-public-administration-eu-candidate-countries-and-potential-candidates.htm>, pristupljeno: 22. 6. 2022.

I.

UVOD

I.1 Šta WeBER prati i na koji način?

Praćenje u oblasti Odgovornosti se vrši prema SIGMA principu 2.

Princip 2: Pravo na pristup informacijama od javnog značaja je zakonski propisano i dosledno se primenjuje u praksi.

Kontrolna lista u oblasti Odgovornosti se sastoji od 7 zahteva koji se odnose na praksu reaktivnog (na osnovu zahteva za slobodan pristup informacijama) i proaktivnog pružanja informacija. U oblasti reaktivnog informisanja, zahtevi se odnose na to da li ocenjena institucija ispunjava zakonske rokove kada odgovara na zahteve za slobodan pristup informacijama, da li sadržaj takvih odgovora odgovara onome što je traženo (na osnovu uzorka), i da li ocenjena institucija, generalno, odgovore daje bez finansijske nadoknade. Konačno, prati se da li svi zainteresovani mogu da na sajtu odgovorne institucije lako pristupe odeljku sa čestim pitanjima, koji pruža korisne i građanima prilagođene smernice ili savete za ostvarivanje ovog prava.

U domenu proaktivnog informisanja, prati se da li nadležna institucija podatke o kontakt licu/licima za slobodan pristup informacijama čini lako dostupnim putem interneta i da li su sve osnovne informacije iz rada institucije dostupne javnosti, što uključuje politiku i zakonske akte, ponuđene javne usluge, godišnje izveštaje, budžet, opšte kontakte i organizacione šeme. Na kraju, prati se da li postoje prakse proaktivnog objavljivanja podataka u otvorenim formatima i koliko redovno se otvoreni podaci objavljuju.

Za praćenje i procenu načina na koji se ostvaruje slobodan pristup informacijama, podnosiće se zahtevi za slobodan pristup informacijama za sve dokumente koji nisu dostupni onlajn, ali i radi ocene prakse odgovorne institucije u davanju odgovora na zahtev. Takođe, pristup ovoj kontrolnoj listi se oslanja na pregled veb-stranica institucija koje se procenjuju i Portala otvorenih podataka koje sponzoruje Vlada. U zavisnosti od individualnih zahteva, vremenski okvir analize obuhvata ili trenutnu praksu, koja postoji u vreme procene ili period od 12 meseci koji prethodi proceni.

I.2 U ovom Izveštaju

Ovaj izveštaj je strukturiran na sledeći način. U odeljku „Analiza“ dat je detaljan osvrt za 7 zahteva. Analiza počinje ocenom zahteva koji se odnose na poštovanje rokova za davanje odgovora na slobodan pristup informacijama (Zahtev 1), kao i ocenom informacija koje je ministarstvo dostavilo (Zahtev 2). Analiza se, takođe, bavi i pitanjem da li institucija informacije daje besplatno (Zahtev 3). Zahtev 4 se fokusira na sadržaj na veb-stranici institucije, prvenstveno na njen odeljak sa čestim pitanjima u vezi sa informacijama od javnog značaja i njihovoj dostupnosti. Zahtevi 5 do 7 se fokusiraju na pružanje informacija onlajn, konkretno, da li su informacije o kontakt osobi za slobodan pristup informacijama lako dostupne na internetu i da li su osnovne javne informacije proaktivno objavljene. Pažnja se, takođe, posvećuje otvorenim podacima institucije i tome da li se informacije objavljuju u mašinski čitljivim otvorenim formatima. Analiza se završava konačnom ocenom svakog zahteva.

Nakon odeljka „Analiza“, Izveštaj se završava preporukama koje su, nakon analize zahteva, ponuđene kao rešenje identifikovanih slabosti. Dato je ukupno devet preporuka. Završni deo Izveštaja sadrži priloge sa podacima o podnetim zahtevima i odgovorima institucija na zahteve, kao i izvore korišćene za analizu.

II.

ANALIZA

Zahtev 1: Odgovorna institucija dostavlja informacije u predviđenom roku

Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja² predviđa dva zakonska roka u kojima institucije mogu da odgovore na zahtev za slobodan pristup informacijama. Prvi zakonski rok je 15 dana od dana prijema zahteva. Ukoliko institucija nije u mogućnosti da u prvom zakonskom roku dostavi odgovor na zahtev za slobodan pristup informacijama, institucija je dužna da obavesti tražioca informacije i odredi drugi zakonski rok koji ne može biti duži od 40 dana od dana prijema zahteva (Član 16).

U periodu od godinu dana koji je prethodio ocenjivanju (od 15.03.2021. do 15.03.2022. godine),³ Inspektorat za rad je prijavio prijem 50 zahteva za slobodan pristup informacijama, dok je MRZBSP konstatovao da je Ministarstvo primilo dodatnih 90. MRZBSP je ukupno primio 140 zahteva za slobodan pristup informacijama u periodu praćenja.

U odgovoru Inspektorata za rad na zahtev za slobodan pristup informacijama navodi se da je, osim u dva slučaja kada su tražene informacije bile „preobimne“, na svaki zahtev za slobodan pristup informacijama primljen u analiziranom periodu odgovoreno u zakonskom roku. Dodatni zahtev za slobodan pristup informacijama poslat je i traženo je da dostavi tačne podatke o datumima kada su ovi zahtevi primljeni i kada je na njih odgovoreno. Na dan podnošenja Izveštaja (08.07.2022.) nije bilo odgovora iz institucije.

Pregledom odgovora MRZBSP na zahtev za slobodan pristup informacijama, uočava se da je ministarstvo gotovo u svim slučajevima odgovorilo u zakonskim rokovima. U 71 od 90 slučajeva za koje su ove informacije dostupne (79%), ministarstvo je odgovorilo na zahtev za slobodan pristup informacijama u prvom zakonskom roku (15 dana), a u 17 od 90 slučajeva (19%) u drugom zakonskom roku (40 dana). Jedan slučaj je bio bez datuma odgovora, a u jednom slučaju MRZBSP je odgovorila na zahtev za slobodan pristup informacijama 48. dana od prijema zahteva. U konkretnom slučaju radi se o dostavljanju podataka i dokumentacije u vezi sa primopredajom službenih pečata, kopije primopredaje, štampanju svih pečata, zapisnika sa saslušanja stranaka i drugih podataka/dokumentacije. Prosečan broj dana potrebnih za odgovor na zahtev za slobodan pristup informacijama u posmatranom periodu bio je 11 (vrednost medijane 9).

S obzirom na to da zakonski rok za odgovor na zahteve za slobodan pristup informacijama nije ispoštovan za svaki zahtev primljen u posmatranom periodu, ovaj zahtev je ocenjen kao **delimično ispunjen**.

2 Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (Službeni glasnik RS br.105/2021)

3 Podaci neophodni za procenu ovog zahteva nisu javno dostupni. Na početku procene jedan zahtev za slobodan pristup informacijama je poslat MRZBSP. MRZBSP je dala dva odgovora na zahtev za slobodan pristup informacijama: jedan odgovor je bio od Inspektorata za rad, organa podređenog ministarstvu, a drugi je dalo ministarstvo (svi sektori zajedno, bez podataka Inspektorata za rad). Odgovor Inspektorata za rad je stigao nakon 11 dana, u prvom zakonskom roku. Drugi odgovor od MRZBSP je primljen nakon 38 dana, na kraju drugog zakonskog roka.

Zahtev 2: Odgovorna institucija dostavlja tražene informacije

Zbog nedostatka podataka nije se moglo proceniti da li MRZBSP dostavlja tražene informacije. Nakon 15 dana od slanja zahteva za slobodan pristup informacijama za elektronske kopije zvaničnih odgovora, u periodu od godinu dana koji je prethodio proceni, MRZBSP je odgovorio odbijanjem na zahtev. Obrazloženje je bilo da traženi podaci sadrže mnoštvo ličnih podataka te, prema Zakonu o zaštiti podataka o ličnosti⁴ institucija ne može davati informacije od javnog značaja.⁵ Nakon konsultacija sa advokatima i Kancelarijom Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti⁶, MRZBSP je poslat još jedan zahtev za slobodan pristup informacijama u kome su tražene kopije i informacije od javnog značaja za uzorak zahteva za informacije od javnog značaja koje je prijavila Inspektorat za rad, sa dodatnim zahtevom da se osetljivi i privatni podaci iz dokumenata prikriju. U vreme podnošenja Izveštaja (08.07.2022.) nije bilo odgovora MRZBSP.

Zbog nedostatka potrebnih podataka, ovaj zahtev se **ne može proceniti**.

Zahtev 3: Odgovorna institucija po pravilu ne naplaćuje davanje odgovora na zahtev za slobodan pristup informacijama

Detaljan pregled nacionalnog zakonodavstva o slobodnom pristupu informacijama (Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja⁷ i Uredba o visini naknade nužnih troškova za izdavanje kopije dokumenata na kojima se nalaze informacije od javnog značaja⁸) dao je uvid u to da li je u Srbiji moguće naplaćivanje zahteva za slobodan pristup informacijama. U principu, Zakon navodi da odgovori javnih institucija treba da budu besplatni i da svako ima pravo na odgovor javnih institucija (prema članu 5). Shodno tome, Zakon precizira (član 17) da se uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju treba dati bez nadoknade.

Međutim, u nekim slučajevima mogu biti nametnute neke naknade za dobijanje javnih dokumenata. Zakon jasno propisuje uslove za naplatu pristupa dokumentima po zahtevu za slobodan pristup informacijama. Na primer, pregled dokumenata u prostorijama institucije je besplatan, dok javna ustanova može da naplati pribavljanje kopija dokumenata. Naknade za njihovo dobijanje zavise od formata dokumenta.⁹ Zakon omogućava neka izuzeća od ovih pravila. Novinari, organizacije civilnog društva koje rade u oblasti ljudskih prava, kao i svako lice koje traži informacije u vezi sa ugrožavanjem ili zaštitom javnog zdravlja i životne sredine oslobođeni su naknade za dobijanje kopija dokumenata.

Vlada utvrđuje cenovnik za pribavljanje kopija akata i on je regulisan Uredbom o visini naknade neophodnih troškova za izdavanje kopije dokumenata koji sadrže informacije od javnog značaja. Cenovnik za dobijanje kopija dokumenata u vezi sa zahtevima za slobodan pristup informacijama nije dostupan na sajtu MRZBSP. Ipak, tokom posmatranog perioda, MRZBSP je u jednom slučaju tražio nadoknadu po zahtevu za slobodan pristup informacijama. Razlog za traženje naknade bili su troškovi štampanja dokumenata, a iznos je donet u skladu sa Uredbom. Ujedinjeni granski sindikat „Nezavisnost“ zatražio je kopije dokumentacije o upisu u Registar sindikata kojim rukovodi MRZBSP. Troškovi izdavanja primeraka iznosili su 123,00 dinara (ili 1,05 evra).

Sve u svemu, prema nacionalnom zakonodavstvu, budući da institucija koja se procenjuje generalno ne naplaćuje zahteve za slobodan pristup informacijama, osim za pravljenje kopija i štampanja, ovaj zahtev se ocenjuje kao **u potpunosti ispunjen**.

4 Zakon o zaštiti podataka o ličnosti (Službeni glasnik RS br. 87/2018)

5 MRZBSP-u je 28. marta 2022. godine upućen zahtev za slobodan pristup informacijama kojim se traže elektronske kopije formalnih odgovora sa celokupnom dokumentacijom. Istraživači su tražili sva dokumenta, a ne samo uzorak, u slučaju da, zbog ograničenog vremena za analizu, MRZBSP odgovori da će informacije o sadržaju zahteva dati do drugog zakonskog roka.

6 Kancelarija Poverenika za informacije od javnog značaja i prikupljanje podataka o ličnosti nam je telefonom potvrdila da je MRZBSP dužno da nam, uz anonimizaciju privatnih i osetljivih podataka, dostavi tražene informacije.

7 Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (Sl. glasnik Srbije br.105/2021)

8 Uredba o visini naknade neophodnih troškova za izdavanje kopije akata koji sadrže informacije od javnog značaja (Sl. glasnik Srbije br.8/2006)

9 Uglavnom format papira određuje cenu jedne kopije dokumenta.

Zahtev 4: Odgovorna institucija objavljuje onlajn pristupačan, koristan i građanima prilagođen odeljak "Česta pitanja" o slobodnom pristupu javnim informacijama

Informator o radu MRZBSP sadrži neke relevantne odeljke o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, u skladu sa onim što je propisano Zakonom, što ovaj dokument treba da sadrži. Informator o radu sadrži opis pravila u vezi sa pristupom informacijama od javnog značaja, detalje o odgovornostima koje MRZBSP ima u tom pogledu u skladu sa zakonskim okvirom i precizira proceduru za dobijanje pristupa informacijama od javnog značaja. Ovaj deo sadrži tekst preuzet iz Zakona, odnosno ne sadrži uputstva koja su prilagođena građanima ili savete za ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja. Sadrži i listu najčešće pretraživanih javnih informacija, a to je lista od dvadeset tri pitanja sa detaljnim i jasnim odgovorima. Lista sadrži pitanja koja su izgleda nastala iz prakse, kao što su „Ko ima odgovornost da zapošljava osobe sa invaliditetom?“, „Ko nadgleda agencije za zapošljavanje?“ i „Ko ima pravo na izdržavanje dece i kako se to može dobiti?“. Dokument ne sadrži često postavljana pitanja koja se odnose na pristup i dobijanje podataka koje je evidentirao i dokumentovao MRZBSP.

Na veb-stranici MRZBSP ne postoji javno dostupan odeljak/stranica "Česta pitanja" koji/koja je posebno posvećen(a) slobodnom pristupu javnim informacijama. Postoji stranica pod naslovom „Pitanja i odgovori“, međutim, ona se ne odnosi na slobodan pristup javnim informacijama već sadrži ista pitanja kao i ona navedena u Informatoru o radu.

Informator o radu je lako dostupan (jedan klik sa početne stranice na zvaničnom sajtu MRZBSP). Treba napomenuti da je na sajtu jedini dostupan Informator o radu u vreme pisanja ovog izveštaja (8. jul 2022. godine) datiran na maj 2022. godine. Nema informacija o dostupnim mehanizmima pomoću kojih građani mogu da postavljaju procesna pitanja o pristupu javnim informacijama. Takođe, ne postoji obaveštenje o mogućnosti da se od institucije traži da dostavi informacije odn. linkove u vezi sa određenim pravnim aktima, planovima javnih politika i javnim uslugama, osim informacija o proceduri u vezi sa zahtevom za slobodnom pristupu informacijama koje su već dostupne u Informatoru o radu i na internet stranici.

Procenjena institucija javno ne deli odeljak "Česta pitanja" koji je posvećen slobodnom pristupu javnim informacijama na njihovoj veb-stranici, stoga se procenjuje da zahtev **nije ispunjen**.

Zahtev 5: Odgovorna institucija čini informacije o kontakt osobi za slobodan pristup informacijama lako dostupnim onlajn

Informacije o kontakt osobi odgovornoj za rešavanje zahteva za slobodan pristup informacijama dostupne su na sajtu MRZBSP. Informacije o kontakt osobi su dostupne na 3 klika. Može se naći na početnoj stranici, u meniju za navigaciju pod odeljkom „Ministarstvo“, zatim pododeljkom „Informacije od javnog značaja“, praćenim veb-stranicom „Pristup informacijama od javnog značaja“.

Alternativno, do iste stranice se može doći jednim klikom na početnoj stranici veb-sajta. U podnožju početne stranice, u drugoj koloni pod nazivom „O ministarstvu“, treći link sa vrha pod nazivom „Informacije od javnog značaja“ vodi na istu stranicu.

Na stranici se nalaze informacije o slobodnom pristupu informacijama, rokovima za davanje odgovora na zahteve, podaci o kontakt osobi odgovornoj za postupanje po zahtevima za slobodan pristup informacijama i njenim dužnostima. Kontakt informacije koje se nalaze na veb-stranici „Pristup informacijama od javnog značaja“ sadrže puno ime i prezime kontakt osobe i njen imejl. Broj telefona nije naveden u podacima za kontakt.

Dodatno je otkriveno da postoje najmanje dve osobe odgovorne za upravljanje zahtevima za slobodan pristup informacijama u okviru MRZBSP. Istraživači su na zahteve za slobodan pristup informacijama dobili dva odgovora upućena iz ministarstva. Jedan odgovor je bio od kontakt osobe odgovorne za postupanje po zahtevima u okviru ministarstva, a drugi od osobe odgovorne za postupanje po zahtevima za slobodan pristup informacijama od organa u sastavu ministarstva, odnosno Inspektorata za rad. Ipak, stranica „Kontakti“ na sajtu MRZBSP ne navodi podatke o kontakt osobi odgovornoj za rešavanje zahteva za slobodan pristup informacijama od Inspektorata za rad, već su oni dostupni samo u Informatoru o radu koji se može naći na veb-sajtu.

Pored pregleda veb-stranice, pregledom Pravilnika o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta Ministarstva steklo se više uvida u to ko su kontakt osobe odgovorne za slobodan pristup informacijama.¹⁰ Ovaj Pravilnik daje opis svakog radnog mesta u ministarstvu, kao i ulogu, odgovornosti, ovlašćenja, kvalifikacije i kompetencije za svako radno mesto. Zakon utvrđuje tačan broj zaposlenih u odeljenjima i sektorima, kao i uslove rada za svako radno mesto.

Analizom svih radnih mesta u MRZBSP utvrđeno je da ne postoji konkretna radna pozicija lica odgovornog za upravljanje zahtevima za slobodan pristup informacijama. Lice odgovorno za zahteve za slobodan pristup informacijama, prema sajtu MRZBSP, zvanično je nazvano „Viši savetnik u Sektoru za poslove razvoja i planiranja“. Međutim, u Pravilniku, opis dužnosti Višeg savetnika u Sektoru za poslove razvoja i planiranja ne sadrži poslove u vezi sa zahtevima za slobodan pristup informacijama. Samo pod nazivom „Administrativni referent“ u Sektoru za informacione tehnologije, Odeljenju za analizu, razvoj i unapređenje informacionog sistema i tehničku podršku, pominju se poslovi koji se odnose na upravljanje zahtevima za slobodan pristup informacijama. Ove dužnosti uključuju komunikaciju sa osobom određenom za rad na zahtevima za slobodan pristup informacijama. Međutim, Pravilnik ne daje nikakve dodatne informacije o licima odgovornim za postupanje po ovim zahtevima.

Dostupnost	Osoba odgovorna za zahteve za slobodan pristup informacijama u MRZBSP	Osoba odgovorna za zahteve za slobodan pristup informacijama u Inspektoratu za rad
MRZBSP veb-sajt (posebna stranica određena za zahteve za slobodan pristup informacijama)	✓	✗
MRZBSP veb-sajt (kontakt osoba)	✓	✗
Pravilnik o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta	✗	✗
Informator o radu	✓	✓

Sve u svemu, procenjena institucija objavljuje lako dostupne onlajn informacije o kontakt osobi odgovornoj za zahteve za slobodan pristup informacijama, a ovaj zahtev se ocenjuje kao **potpuno ispunjen**.

¹⁰ Istraživački tim je putem odgovora na zahtev za slobodan pristup informacijama potvrdio da je dokument koji je dostupan na sajtu MRZBSP najnovija verzija.

Zahtev 6: Odgovorna institucija proaktivno objavljuje onlajn osnovne javne informacije o svom radu

MRZBSP na svojoj internet stranici objavljuje sledeće informacije o svom radu: 1) Spisak primarnih i sekundarnih akata iz nadležnosti MRZBSP; 2) Spisak dokumenata javnih politika, važećih tokom perioda procene; 3) Spisak ponuđenih javnih usluga, 4) Opšte kontakt podatke za javnost i 5) Organizacionu šemu sa imenima ključnih odgovornih službenika. Podaci o planiranim prihodima u 2021. godini, kao i podaci o ostvarenim rashodima tokom 2021. godine nalaze se u Informatoru o radu. Važni dokumenti kao što je Godišnji izveštaj o radu MRZBSP nisu mogli biti pronađeni na sajtu MRZBSP. Ovo je jedina analizirana informacija o radu MRZBSP koja u potpunosti nedostaje na sajtu. Ostale kategorije informacija su prikazane, iako bi se prezentacija ovih informacija na veb-stranici mogla poboljšati. Detaljna analiza je predstavljena u sledećem odeljku.

- 1. Spisak primarnih i sekundarnih pravnih akata iz nadležnosti MRZBSP.** Na početnoj stranici se nalazi link ka dokumentima, ispod kojih su navedeni relevantni zakoni i podzakonski akti. Ove informacije se daju posebno za svaki sektor. Poređenjem svih zakona objavljenih na sajtu sa verzijama objavljenim u Službenom glasniku Republike Srbije utvrđeno je da većina zakona dostupnih na veb-stranici ažurna. Međutim, postoje neki zakoni koji nisu ažurirani: Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom¹¹, Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje¹² i Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju¹³. Pregled nasumičnih uzoraka podzakonskih akata objavljenih na sajtu pokazao je da su oni ažurni. Spisak primarnih i sekundarnih pravnih akata iz nadležnosti MRZBSP takođe je uključen u Informator o radu objavljen u martu 2022. godine¹⁴ i dostupan jednim klikom od početne stranice.
- 2. Spisak dokumenata javnih politika, koji važe tokom perioda procene.** Pregledom zvanične veb-stranice potvrđeno je da su linkovi ka dokumentima javnih politika dostupni sa početne stranice (u odeljku „Dokumenti“ i pododeljku „Drugi dokumenti“, posebno za svaki sektor MRZBSP). Dokumenti javnih politika objavljeni u ovom odeljku su ažurni. U nekim slučajevima, dokumenti javnih politika koji trenutno nisu važeći su navedeni uz dokumente koji su na snazi. To je slučaj sa Strategijom zapošljavanja za period 2011-2020¹⁵ i Nacionalnim akcionim planovima zapošljavanja za period 2011-2020, međutim, u istom odeljku se nalaze akti javnih politika koji su ažurni (Strategija zapošljavanja Republike Srbije 2021-2026¹⁶ i Akcioni plan za njegovu primenu 2021-2023)¹⁷. Prezentacija dokumenata javnih politika, međutim, nije laka za navigaciju jer sadrži dugačku listu dokumenata u različitim odeljcima koji odgovaraju različitim sektorima, bez odvajanja ovih dokumenata od drugih i bez ikakvog opisa. Lista relevantnih dokumenata javnih politika je, takođe, uključena u Informator o radu.
- 3. Spisak ponuđenih javnih usluga.** Ova lista je dostupna jednim klikom od početne zvanične veb-stranice MRZBSP u posebnom odeljku. Ova lista se takođe objavljuje u okviru Informatora o radu, međutim pregled ove dve liste pokazuje da nisu identične: lista koja se nalazi na sajtu ne sadrži sve javne usluge navedene u Informatoru o radu, što može da zbuni građane.
- 4. Godišnji izveštaj o radu MRZBSP.** Godišnji izveštaji za prethodne dve godine¹⁸ nisu dostupni na sajtu ministarstva. Informator o radu MRZBSP se objavljuje na mesečnom nivou. Organi uprave u sastavu ministarstva kao što su Uprava zaštite na radu¹⁹ i Inspektorat za rad²⁰ redovno objavljuju godišnje izveštaje o radu. Sektor za zaštitu osoba sa invaliditetom²¹ objavio je dva godišnja izveštaja za 2019. i 2020. godinu. Iako su izveštaji objavljeni na sajtu MRZBSP, nisu lako dostupni, pa je potrebno pretraživati mnoge različite rubrike da bi bili pronađeni.

11 Verzija dostupna na sajtu objavljena je u Službenom glasniku Republike Srbije, br. 36/09 i 32/13, dok je ovaj zakon izmenjen 2022. godine..

12 Verzija dostupna na sajtu je poslednji put izmenjena 2019. godine, dok je poslednja objavljena u Službenom glasniku Republike Srbije izmenjena 2022. godine

13 Verzija dostupna na sajtu je poslednji put izmenjena 2019. godine, dok je poslednja objavljena u Službenom glasniku Republike Srbije izmenjena 2021. godine.

14 <https://www.minrzs.gov.rs/sites/default/files/2022-04/%D0%98%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%20%D0%BE%20%D1%80%D0%B0%D1%83-%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%82.pdf> pristupljeno: 24. 6. 2022

15 Strategija zapošljavanja za period 2011-2021(Službeni glasnik Republike Srbije, br. 37/11);

16 Strategija zapošljavanja Republike Srbije 2021-2026 (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 18/21 i 36/21);

17 Akcioni plan za period od 2021. do 2023. za sprovođenje strategije zapošljavanja za period od 2021. do 2026. (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 30/21);

18 Takođe ne postoje izveštaji na veb-sajtu za prethodne dve godine.

19 <https://www.minrzs.gov.rs/sr/dokumenti/izvestaji/uprava-za-bezbednost-i-zdravlje-na-rad-u-0>, pristupljeno 13. 5. 2022.

20 <https://www.minrzs.gov.rs/sr/dokumenti/ostalo/izvestaji-o-rad-u/plan-inspekcijskog-nadzora> pristupljeno 13. 5. 2022.

21 <https://www.minrzs.gov.rs/sr/dokumenti/ostalo/sektor-za-zastitu-osoba-sa-invaliditetom/profesionalna-rehabilitacija-i-zaposljavanje-osoba-sa-invaliditetom> pristupljeno 13. 5. 2022.

5. **Budžet – Plan za tekuću godinu, i izvršenje za prethodnu godinu.** Odeljak „Budžet“ postoji na veb-stranici, ali je zastareo. Na sajtu nisu dostupni ni plan za tekuću godinu, niti podaci o izvršenju budžeta za prethodnu godinu. Međutim, Informator o radu sadrži informacije o budžetu, kako za planirane troškove za tekuću godinu tako i za izvršenje prethodne godine. Dakle, analizirane informacije su sakupljene u jednoj publikaciji i lako dostupne.
6. **Opšti kontakt podaci za javnost.** Opšte kontakt informacije za javnost dostupne su na veb-stranici MRZBSP i lako im se može pristupiti, jednim klikom sa početne stranice. Na sajtu su dostupne kontakt informacije sa adresama, imejlovima i brojevima telefona svih sektora u ministarstvu, kao i brojevi telefona Info centra, SOS brojevi za žrtve nasilja u porodici itd.
7. **Organizaciona šema, sa imenima ključnih odgovornih funkcionera (ministra, njihovih zamenika i pomoćnika i državnih sekretara).** Organizaciona struktura, u vidu hijerarhijske šeme u formatu slike, sa imenima ključnih odgovornih funkcionera (ministar, kabinet, državni sekretar i zamenici) dostupna je na sajtu. Struktura grafikona definiše podelu sektora i odeljenja u okviru ministarstva. Postoji 9 sektora odgovornih za zadatke u okviru MRZBSP. Kabinet je posebna unutrašnja jedinica, a postoje dve uže unutrašnje jedinice (Grupa unutrašnje kontrole inspekcije i Grupa za internu reviziju). U sastavu ministarstva postoje i dva organa uprave (Inspektorat za rad i Uprava za bezbednost i zdravlje na radu). Organizaciona šema, dostupna na sajtu, upoređena je sa organizacionom strukturom iz akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u MRZBSP (potvrđena zahtevom za slobodan pristup informacijama), kako bi se proverilo da li su informacije na sajtu ažurne. Zasebna datoteka organizacione strukture (u PDF-u, Vord-u ili Eksel-u) nije dostupna za preuzimanje. Međutim, datoteka slike (PNG) organizacione strukture je dostupna za preuzimanje, ali opcija za preuzimanje slike nije jasno naznačena na veb-stranici.

Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja propisano je proaktivno objavljivanje informacija koje čuvaju organi javnog sektora u okviru Informatora o radu i precizirana je njihova struktura. Kada se uporede informacije dostupne u Informatoru o radu, i zakonski zahtevi o obaveznim stavkama koje treba proaktivno objavljivati, može se zaključiti da pored liste date u ovom odeljku, MRZBSP sadrži i informacije o svojim nadležnostima, ovlašćenjima i obavezama, procedurama za pružanje usluga i pregled podataka o pruženim uslugama, podatke o javnim nabavkama, podatke o državnoj pomoći, podatke o isplaćenim platama, zaradama i drugim primanjima, podatke o sredstvima za rad, mestu i načinu čuvanja nosača informacija i vrstama informacija koje poseduje MRZBSP, informacije kojima je omogućen pristup, o ostvarivanju prava na pristup informacijama i spisak često traženih informacija. Međutim, neki od obaveznih podataka, kao što je lista pravnih akata i dokumenata javnih politika koji su u pripremi, nisu navedeni u ovom dokumentu (iako su neke od ovih informacija dostupne u odeljku „Predlozi i nacrti“ na veb-stranici).

Sve u svemu, institucija objavljuje na internetu neke informacije o osnovnim javnim informacijama o svom radu, ali pošto ne objavljuje sve tražene informacije, ovaj uslov se ocenjuje **kao neispunjen**.

Zahtev 7: Nadležna institucija objavljuje podatke u otvorenim formatima

Nacionalni Portal otvorenih podataka (data.gov.rs) ne uključuje otvorene skupove podataka MRZBSP. Zvanični sajt MRZBSP, takođe, ne sadrži podatke i dokumente koji se odnose na njen rad objavljene u otvorenim formatima podataka. Uključuje neke skupove podataka u formatu tabele (.xls), kao što su Podaci o budžetu za 2017. i 2018. godinu, ali oni nisu prilagođeni za ponovnu upravu i lako pretraživanje.

Zakon o elektronskoj upravi²² i podzakonski akt o radu Portala otvorenih podataka²³ propisuju pravni okvir i obavezu otvaranja podataka javne uprave za ponovnu upotrebu. Zakon o elektronskoj upravi obavezuje organe javne uprave da na Portalu otvorenih podataka objavljuju otvorene podatke iz svoje nadležnosti (član 27. stav 1.). Program razvoja elektronske uprave za period 2020-2022²⁴ precizira da je primena ovog zakona u praksi predstavljala značajan izazov i da se otvoreni podaci objavljuju selektivno, sa različitim nivoima kvaliteta

22 Zakon o eUpravi (Sl. glasnik RS, br. 27/2018)

23 Uredba o funkcionisanju portala otvorenih podataka (Sl. glasnik RS, br. 104/2018)

24 Program razvoja eUprave za period 2020-2022 (Sl. glasnik RS, br. 85/2020-40)

i obima skupova podataka. U nacrtu izveštaja²⁵ o realizaciji ovog Programa u 2021. godini navodi se da je ostvaren napredak u pogledu broja objavljenih otvorenih skupova podataka i broja javnih institucija koje dele otvorene podatke na Portalu.

Da rezimiramo, procenjena institucija nema otvorene skupove podataka, te ovaj zahtev **nije ispunjen**.

Konačna ocena zahteva

Zahtev	Konačna ocena
Zahtev 1: Odgovorna institucija dostavlja informacije u predviđenom roku	Delimično ispunjen
Zahtev 2: Odgovorna institucija dostavlja tražene informacije	Ne može biti procenjen
Zahtev 3: Odgovorna institucija po pravilu ne naplaćuje davanje odgovora na zahtev za slobodan pristup informacijama	U potpunosti ispunjen
Zahtev 4: Odgovorna institucija objavljuje onlajn pristupačan, koristan i građanima prilagođen odeljak "Česta pitanja" o slobodnom pristupu javnim informacijama	Neispunjen
Zahtev 5: Odgovorna institucija čini informacije o kontakt osobi za slobodan pristup informacijama lako dostupnim onlajn	U potpunosti ispunjen
Zahtev 6: Odgovorna institucija proaktivno objavljuje onlajn osnovne javne informacije o svom radu	Neispunjen
Zahtev 7: Nadležna institucija objavljuje podatke u otvorenim formatima	Neispunjen

²⁵ Tabelarni prikaz doprinosa institucija na implementaciji Programa razvoja e-Uprave 2020-2022 u 2021. (Dokument se objavljuje kao nacrt i nije konačan dok ga ne usvoje Međuministarska projektna grupa i Savet za RJU)

III.

PREPORUKE ZA POBOLJŠANJA

Praćenje prakse MRZBSP u oblasti Odgovornosti, u vezi sa reaktivnim i proaktivnim dostavljanjem informacija, pokazalo je da postoje dobro sprovedeni aspekti. Međutim, identifikovane su i neke praznine u ovoj oblasti. Preporuke su pripremljene na osnovu prikupljenih podataka za svaki Zahtev i podeljene u tri pododeljka, u zavisnosti od toga da li se odnose na predložene hitne, kratkoročne ili srednjoročne intervencije.

Predlažu se sledeće hitne intervencije, koje se mogu uraditi brzo jer se odnose na objavljivanje nekih dokumenata koji bi već trebalo da postoje:

1. Ministarstvo po pravilu ne naplaćuje davanje odgovora na zahtev za slobodan pristup informacijama, ali informacije o ovom aspektu nedostaju na sajtu. S obzirom na to da cenovnik za dobijanje kopija dokumenata u vezi sa zahtevima za slobodan pristup informacijama, prema analizi, nije dostupan na sajtu (Zahtev 3), preporučuje se da se objavi, na način koji je lako dostupan sa početne stranice, i uključivanjem u okviru odgovarajućeg pododeljka koji sadrži podatke o kontakt osobi za slobodan pristup informacijama.²⁶
2. MRZBSP treba da unapredi objavljivanje osnovnih informacija o svom radu onlajn (Zahtev 6), kroz:
 - 2.1. Sprovođenje pregleda pravnih akata objavljenih na zvaničnom sajtu i u Informatoru o radu i zamenu zastarelih dokumenata;
 - 2.2. Reorganizovanje liste dokumenata javnih politika objavljenih na veb-stranici, tako da se objavljuju odvojeno od drugih dokumenata, u određenom pododeljku;
 - 2.3. Ažuriranje liste javnih usluga dostupnih na sajtu tako da odgovaraju onima navedenim u Informatoru o radu (ili obrnuto u zavisnosti od toga koja je lista tačna);
 - 2.4. Proaktivno objavljivanje onlajn: a) Godišnjeg izveštaja o radu MRZBSP; b) Plana budžeta za tekuću godinu i izveštaj o izvršenju budžeta za prethodnu godinu (zamena zastarelih dokumenata na internet stranici); c) Posebnog dokumenta organizacione šeme, sa imenima ključnih odgovornih zvaničnika dostupnog za preuzimanje u formatu prilagođenom korisniku (PDF, Vord ili Ekcel).
3. Podatke o kontakt osobi odgovornoj za postupanje po zahtevima za slobodan pristup informacijama Inspektorata za rad treba uključiti u odeljak na veb-sajtu koji daje kontakt podatke o licu zaduženom za odgovaranje na zahteve za slobodan pristup informacijama za celo ministarstvo (u vezi sa Zahtevom 5).

Predlažu se sledeće kratkoročne intervencije koje zahtevaju veće ulaganje napora:

4. Ministarstvo treba da izvrši reviziju Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta kako bi se definisale odgovornosti i zadaci u vezi sa slobodnim pristupom informacijama u okviru sistematizovanih radnih mesta (u vezi sa Zahtevom 5).
5. Ministarstvo treba da revidira informacije o postupku za pristup informacijama od javnog značaja koje su dostupne na internet stranici i Informatoru o radu (Zahtev 4). Preporučljivo je da se uklanjanjem pravnog žargona stilizuje na način koji je više prilagođen građanima.

²⁶ Dobar primer može biti veb-strana ministarstva pravde: <https://www.mpravde.gov.rs/sr/sekcija/11671/zahtevi-za-ostvarivanja-prava-na-pristup-informacijama-od-javnog-znacaja.php> pristupljeno: 7. 7. 2022.

6. Lista najčešćih pitanja koja se tiču slobodnog pristupa javnim informacijama treba biti napravljena prema najčešćim pitanjima koja su proizašla iz prakse (Zahtev 4) i treba je dodati na posebnu veb-stranicu.
7. Budući da nema otvorenih skupova podataka koji su dostupni (Zahtev 7), savetuje se da počne sa objavljivanjem bar nekih podataka u otvorenom formatu. Neke bitne informacije su verovatno već prikupljene u tabelama (kao što su podaci o pruženim uslugama ili informacije o povredama na radu) i mogu biti polazna tačka u ovom procesu.

Srednjoročno, ministarstvo bi trebalo da:

8. Omogući mehanizme da građani postavljaju procesna pitanja o pristupu javnim informacijama ili zahtevaju od institucije da podele informacije/linkove u vezi sa određenim pravnim aktima, dokumentima javnih politika i javnim uslugama (Zahtev 4).
9. Započne sa objavljivanjem svih informacija i skupova podataka koji proističu iz njegovog rada i učini ih dostupnim kako na nacionalnom Portalu otvorenih podataka tako i na veb-stranici (Zahtev 7).

Imajući u vidu značaj oblasti Odgovornosti, MRZBSP bi trebalo da uloži dodatne napore kako bi se osiguralo da se i proces reaktivnog i proaktivnog pružanja informacija sprovodi na adekvatan način. Predloženi skup preporuka koji sadrži različite nivoe intervencije je osmišljen da obezbedi polaznu tačku za planiranje budućih koraka u ovom pogledu.

PRILOZI

Zahtevi za slobodan pristup informacijama

Institucija	Datum slanja	Datum prijema
Zahtev br. 1	28. mart 2022.	8. april 2022. prvi deo informacije 4. maj 2022. drugi deo informacije
Zahtev br. 2	28. mart 2022.	11. april 2022.
Zahtev br. 3	28. mart 2022.	5. april 2022.
Zahtev br. 4	15. april 2022.	Odgovor nije pristigao u vreme pisanja ovog Izveštaja (08. jula 2022.)
Zahtev br. 5	15. april 2022.	Odgovor nije pristigao u vreme pisanja ovog Izveštaja (08. jula 2022.)

Drugi izvori

Pravilnik o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (br. 110-00-490/2020-05)

Uredba o visini naknade nužnih troškova za izdavanje kopije dokumenata na kojima se nalaze informacije od javnog značaja (Službeni glasnik Republike Srbije br. 8/2006)

Program razvoja eUprave za period 2020-2022 (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 85/2020-40)

Godišnji izveštaj o sprovođenju Strategije RJU 2021-2030 za 2021. godinu (Dokument se objavljuje kao nacrt i nije konačan dok ga ne usvoje Međuministarska projektna grupa i Savet za RJU)

Zakon o eUpravi (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 27/2018)

Uredba o funkcionisanju Portala otvorenih podataka (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 104/2018)

Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (Službeni glasnik Republike Srbije br. 105/2021)

Law on Personal Data Protection (Službeni glasnik Republike Srbije br. 87/2018)

Informator o radu MRZBSP za mesec mart 2022. godine,
<https://www.minrzs.gov.rs/sr/ministarstvo/informator-o-radu>, last assessed 13.5.2022.

CIP - Каталогизација у публикацији Народна библиотека Србије, Београд

351.9(497.11:4-672ЕУ)(047.1)(0.034.2)

342.722:37(497.11)(047.1)(0.034.2)

342.722:331(497.11)(047.1)(0.034.2)

342.722:364(497.11)(047.1)(0.034.2)

ЂУРОВИЋ, Александра, 1990- Odgovornost u sektoru obrazovanja, zapošljavanja i socijalne politike [Elektronski izvor] :uključivanje principa reforme javne uprave u sektorske politike : izveštaj za Srbiju / [autor Aleksandra Đurović i Goran Radlovački]. - Beograd : Centar za evropske politike - CEP, 2022 (Beograd : Centar za evropske politike - CEP). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM); 12 cm

Sistemski zahtevi: Nisu navedeni. - Nasl. sa naslovne strane dokumenta. - Podaci o autorima preuzeti iz kolofona. - Tiraž 10.

ISBN 978-86-89217-31-5

1. Радловачки, Горан, 1993- [аутор]

а) Јавне политике -- Хармонизација -- Србија -- ЕУ -- Извештаји б) Образовање -- Слободан приступ информацијама -- Мониторинг -- Србија в) Запошљавање -- Слободан приступ информацијама -- Мониторинг -- Србија г) Социјална политика -

- Слободан приступ информацијама -- Мониторинг -- Србија

COBISS.SR-ID 71880713



institut alternativa

